

Российская академия наук
Институт восточных рукописей
(Азиатский Музей)

Адрес учредителя: 191186,
г. Санкт-Петербург,
Дворцовая наб., д. 18, лит. А
Адрес редакции: 191186,
г. Санкт-Петербург,
Дворцовая наб., д. 18, лит. А
Тел.: +7 (812) 315-87-28
<http://orientalstudies.ru>
mongolica@orientalstudies.ru
kulgan@inbox.ru
dnosov@mail.ru

Свидетельство о регистрации
средства массовой информации
ПИ No ФС77-79202
от 22 сентября 2020 г.
Выдано Федеральной службой
по надзору в сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций
(Роскомнадзор)

MONGOLICA

Санкт-Петербургский журнал монголоведных исследований

Том XXV 2022 № 2

Выходит 4 раза в год

Издается с 1986 г.

Учредитель: ФГБУН

Институт восточных рукописей РАН

Редакционная коллегия:

И. В. Кульганек, *главный редактор, доктор филологических наук (Россия)*
Д. А. Носов, *секретарь, кандидат филологических наук (Россия)*
М. А. Козинцев, *помощник секретаря (Россия)*
Г. Билгуудэй, *доктор филологических наук (Монголия)*
А. Бирталан, *доктор наук (Венгрия)*
Р. М. Валеев, *доктор исторических наук (Россия)*
Л. С. Дампилова, *доктор филологических наук (Россия)*
И. В. Зайцев, *доктор исторических наук, профессор РАН (Россия)*
Ж. Легран, *доктор наук, профессор (Франция)*
В. Капишовска, *доктор наук (Чехия)*
С. Л. Невелева, *доктор филологических наук (Россия)*
К. В. Орлова, *доктор исторических наук (Россия)*
М. П. Петрова, *кандидат филологических наук (Россия)*
Р. Поп, *доктор наук (Румыния)*
Т. Д. Скрынникова, *доктор исторических наук, профессор (Россия)*
С. Чулуун, *академик МАН (Монголия)*
Е. Э. Хабунова, *доктор филологических наук (Россия)*
Н. Хишигт, *кандидат исторических наук (Монголия)*
Н. С. Яхонтова, *кандидат филологических наук (Россия)*

Оригинал-макет — М. В. Алексеева

Литературные редакторы и корректоры — Д. А. Носов, И. В. Кульганек

Технический редактор — М. А. Козинцев

Подписано в печать 10.06.2022. Вышло из печати: 14.06.2022.

Формат 60×90 1/8. Объем 12 печ. л. Заказ №

Отпечатано в типографии ООО «Свое издательство»,

Адрес типографии: 191040. Санкт-Петербург. Пушкинская ул., 4.

e-mail: editor@isvov.ru

ISSN 2311-5939

DOI 0.25882/v6pg-gd83

12+

© Институт восточных рукописей РАН
(Азиатский Музей), 2022

© Коллектив авторов, 2022

В НОМЕРЕ:

ФИЛОЛОГИЯ	5
А. С. Донгак. Исторические предания и легенды тувинцев и устные рассказы и представления западномонгольских народов об Амарсане и Чингунжаве	5
Т. Н. Паштакова. Алтайский эпос «Дьаеар» в репертуаре алтайских и других тюрко-монгольских народов	15
ИСТОРИОГРАФИЯ. ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ	25
Б. Л. Митруев. Печати ойратских ханов.....	25
СМЕЖНЫЕ ДИСЦИПЛИНЫ	35
С. Л. Бурмистров. Эволюция понятия пустоты: от Палийского Канона к поздней мадхьямаке	35
ИЗ АРХИВОВ ВОСТОКОВЕДОВ	45
С. С. Сабрукова. Страницы истории отечественного монголоведения из воспоминаний Г. И. Михайлова (1909–1986) (<i>Продолжение</i>)	45
НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ	57
Т. Г. Басангова. Труды по калмыцкой фольклористике за 2021 год	57
Т. В. Ермакова. Конференция «Актуальные проблемы буддологических и индологических исследований-2» (Санкт-Петербург, 14 марта 2022 г.)	61
Ц. Саранцацрал. «Илья Репиний нэрэмжит дүрслэх урлагийн академийн дэг сургууль монголын дүрслэх урлагт» сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал.....	66
IN MEMORIAM	68
Л. Б. Бадмаева. Памяти Учителя — Л. Д. Шагдаров (29.10.1930 г. — 13.03.2022 г.).....	68

Цэрэнчимэдийн Саранцацрал
Монгол улсын их сургууль

«ИЛЬЯ РЕПИНИЙ НЭРЭМЖИТ ДҮРСЛЭХ
УРЛАГИЙН АКАДЕМИЙН ДЭГ СУРГУУЛЬ МОНГОЛЫН
ДҮРСЛЭХ УРЛАГТ» СЭДЭВТ ОЛОН УЛСЫН ЭРДЭМ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХУРАЛ

Об авторе: Саранцацрал Ц., доктор филологических наук, профессор, Монгольский Государственный Университет, почётный профессор Московского Государственного Университета им. М. В. Ломоносова, заслуженный учитель Монголии, член ревизионной комиссии Международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы (МАПРЯЛ), член международного редакционного совета журнала «Вестник Московского Университета» (Монголия, 14200, Улаанбаатар хот, Сухбаатар дуурэг, Бага тойруу, Их сургуулийн гудамж, 1) ORCID 0000-0001-6804-3013 (ts.sarantsatsral@gmail.com).

About the autor: **Ts. SARANTSATSRAL**, Dr. Sc. (Philology), Professor. Mongolian State University, Honorary Professor of the Moscow State University after M.V. Lomonosov, Honored teacher of Mongolia, member of Audit Committee International Association of Teachers of Russian Language and Literature (IATRLL), Member of the International Board of the journal "Vestnik Moskovskogo Universiteta". (Ikh surguuliin gudamj, 1, Baga toiruu, Sukhbaatar duureg Ulaanbaatar, 14201, Mongolia), ORCID 0000-0001-6804-3013 (ts.sarantsatsral@gmail.com).

© ИВР РАН, 2022

© Саранцацрал Ц., 2022

2022 оны 4дүгээр сарын 20-ны өдөр Улаанбаатар хотноо Монголын уран зургийн галерейн хурлын танхимд амжилттай болж өнгөрлөө. Хурлыг Шинжлэх ухаан, Боловсролын Яам, Шинжлэх ухаан-технологийн сан, Монголын Уран Зургийн Галерей, Дүрслэх урлагийн академи тус тус хамтран зохион явуулав.

Хурлын сэдэвтэй холбогдуулан дараахи илтгэлүүдийг хэлэлцэв. Үүнд: 1. "Монголын дүрслэх урлагийн академи дахь А. Ф. Пахомовын дэг сургалт" (Илтгэгч: Дүрслэх урлагийн академийн захирал проф., д-р Д. Уранчимэг), 2. И. Е. Репиний академийг төгссөн монгол барималчдын бүтээлч нөлөөлөл" (Илтгэгч: Дүрслэх Урлагийн Академийн Дээд Сургууль, Урлаг судлалын Шинжлэх ухааны доктор С. Бадрал), 3. "И. Е. Репиний нэрэмжит академийг 1989 онд төгсөгчид дүрслэх урлагийн ертөнцөд" (Илтгэгч: Урлаг судлалын Шинжлэх ухааны доктор, профессор Ц. Эрдэнэцог), 4. Зураач-багш Сэнгэравдангийн Элбэгдорж

(1950–1988) (Илтгэгч: Урлаг судлаач, МУ-Э-ийн шагналтан, Соёлын Тэргүүний ажилтан О. Сосор), 5. "Монголын зураасан зургийн урлаг дахь И. Е. Репиний нэрэмжит дүрслэх урлагийн академийн зураасан зургийн сургалтын нөлөө" (Илтгэгч: Урлаг судлалын ухааны доктор Д. Өлзийбаяр), 6. "Монголын театрын тайз чимэглэлийн урлагийн хөгжилд Лувсангийн Гаваагийн оруулсан хувь нэмэр" (Илтгэгч:

Хурал Уран зургийн галерейд болов

Соёл урлагийн их сургуулийн докторант Батхүлэг), 7. “Хувьсгалт суртал ухуулах зураг шинэ үеийн дүрслэх урлагийн үндэс суурь болох нь (1921–1940)” (Илтгэгч: Дүрслэх Урлагийн Академийн Дээд Сургууль, Урлаг судлалын Шинжлэх ухааны докторант Г. Амарсанаа), 8. “Зураач Ц. Эрдэнэцогийн уран бүтээлийн чиг хандлага” Урлаг судлалын Шинжлэх ухааны магистр Э. Батчимэг), 8. “Ардын зураач төрийн шагналт Л. Гаваа “Алтайн уулс” бүтээл” (Илтгэгч: Соёл урлагийн их сургууль, Урлаг судлалын Шинжлэх ухааны докторант Т. Эрдэнэтуяа), 9. “Оросын дүрслэх урлагийн академийн уламжлал” (Илтгэгч: гүн ухааны шинжлэх ухааны доктор, Оросын дүрслэх урлагийн академийн академич М. Ю. Шишин (ОХУ), 10. “Ц. Сампиловын уран бүтээл ба монголын дүрслэх урлагийн хөгжилд оруулсан хувь нэмэр” (Илтгэгч : ОХУ, Буриадын Үндэсний музейн захирал, урлаг судлалын доктор (Ph. D), доцент Боронеева Т. А., 11. “ Илья Репины нэрэмжит дүрслэх урлагийн академийн уламжлал болон орчин үе” (Илтгэгч: урлаг судлалын доктор (Sc. D), Илья Репины нэрэмжит Санкт-Петербургийн дүрслэх урлагийн академийн профессор, Оросын дүрслэх урлагийн академийн сурвалжлагч гишүүн, Грачева С. М., 12. “Петербургийн уран сайхан-гоо зүйн орон зайг бүрдүүлэхэд Илья Репины нэрэмжит Санкт-Петербургийн дүр-

Эрдэмтэн судлаач илтгэгчид

Олон сонирхолтой илтгэлүүдийг хэлэлцэв

слэх урлагийн академийн гүйцэтгэсэн үүрэг. “Форус” бүлэг” (Илтгэгч: урлаг судлаач, Илья Репины нэрэмжит Санкт-Петербургийн дүрслэх урлагийн академийн аспирант Подлипенцева К. И., 13. “Зураач У. Ядамсүрэнгийн бүтээлч удам дамжсан гэр бүлийнхний оросын уран сайхны уламжлалыг Монголын дүрслэх урлагт нэвтрүүлж, хадгалахад оруулсан хувь нэмэр” (Илтгэгч: урлаг судлаач, Илья Репины нэрэмжит Санкт-Петербургийн дүрслэх урлагийн академийн магистр М. Аминаа.

Судлаач илтгэгчид Илья Репиний дэг сургууль Монголын дүрслэх урлагт оруулсан хувь нэмэр, уран зураг, баримал, зураасан зураг г.м. дүрслэх урлагийн төрөл зүйлүүд хөгжихөд үзүүлсэн нөлөө, Репиний академийн анхны монголын оюутан — Ардын зураач Л. Гаваа гээд үе үеийн төгсөгчид-зарим нэрт зураачдын уран бүтээлийг шинжилж судалсан талаараа сонирхолтой, танин мэдэхүйн ач холбогдолтой илтгэлүүдийг тавьж хэлэлцүүлэв.

“Илья Репиний нэрэмжит дүрслэх урлагийн академийн дэг сургууль монголын дүрслэх урлагт” сэдэвт олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал нь урлаг судлаачид, уран бүтээлчид, сэхээтэн, ирээдүйн залгамж халаа оюутан залуучууд, олон нийтийн сонирхлыг татсан эрдэм судлалын ажлын эрэл хайгуул ихтэй, өгөөжтэй сайн арга хэмжээ боллоо. Тус хурал түүнчилэн Монгол улс, Орос улсын хооронд дипломат харилцаа тогтоосны 100 жилийн ойн жилд болж байгаагаараа онцлог юм.